

Schooldocument Burgerschap

OBS De Pôlle

April 2025

Hoofdstuk 1. Opbouw om te komen tot de concrete invulling van de conceptkerndoelen burgerschap voor onze school.

Paragraaf 1. Inleiding

Op OBS de Pôlle staat de ontwikkeling van onze leerlingen centraal. Niet alleen op het gebied van kennis en vaardigheden, maar ook in hun groei naar actieve en betrokken burgers binnen onze samenleving. We vinden het belangrijk dat onze leerlingen niet alleen leren over de wereld om hen heen, maar ook hoe zij daar zelf een waardevolle bijdrage aan kunnen leveren.

Burgerschap is verweven in ons dagelijks onderwijs en in de cultuur van onze school. We stimuleren respect voor anderen, het nemen van verantwoordelijkheid, en het kritisch nadenken over maatschappelijke vraagstukken. Door het aanbieden van een breed scala aan activiteiten en thema's willen we leerlingen bewust maken van hun eigen rol en de invloed die zij kunnen uitoefenen binnen een steeds veranderende wereld.

In dit document beschrijven we onze visie op burgerschap, de doelen die we stellen, en hoe we deze in de praktijk vormgeven. Samen met leerlingen, ouders en het team van OBS de Pôlle werken we aan een sterke basis voor actief en verantwoordelijk burgerschap. Zo bereiden we onze leerlingen voor op hun rol als betrokken en veerkrachtige leden van de maatschappij.

Paragraaf 2. De wettelijke opdracht voor burgerschapsonderwijs

Per 1 augustus 2021 is artikel 8, derde lid en lid 3a, van de Wet op het primair onderwijs aangepast, met als doel het bevorderen van actief burgerschap en sociale cohesie binnen het onderwijs, waarbij scholen zich richten op het bijbrengen van basiswaarden van de democratische rechtsstaat, sociale en maatschappelijke competenties en respect voor diversiteit in al haar vormen.

Artikel 8, derde lid en lid 3a, van de Wet op het primair onderwijs is per 1 augustus 2021 (Geldend vanaf 01-08-24. Toekomstige wijzigingen mogelijk op 01-08-25):

3. Het onderwijs bevordert actief burgerschap en sociale cohesie op doelgerichte en samenhangende wijze, waarbij het onderwijs zich in ieder geval herkenbaar richt op:

a) Het bijbrengen van respect voor en kennis van de basiswaarden van de democratische rechtsstaat, zoals verankerd in de Grondwet, en de universeel geldende fundamentele rechten en vrijheden van de mens, en het handelen naar deze basiswaarden op school;

b) het ontwikkelen van de sociale en maatschappelijke competenties die de leerling in staat stellen deel uit te maken van en bij te dragen aan de pluriforme democratische Nederlandse samenleving; en

c) het bijbrengen van kennis over en respect voor verschillen in godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, afkomst, geslacht, handicap of seksuele gerichtheid alsmede de waarde dat gelijke gevallen gelijk behandeld worden.

3a. Het bevoegd gezag draagt zorg voor een schoolcultuur die in overeenstemming is met de waarden, bedoeld in het derde lid, onderdeel a, creëert een omgeving waarin leerlingen worden gestimuleerd actief te oefenen met de omgang met en het handelen naar deze waarden en draagt voorts zorg voor een omgeving waarin leerlingen en personeel zich veilig en geaccepteerd weten, ongeacht de in het derde lid, onder c, genoemde verschillen.

Paragraaf 3. De populatie van de school en de schoolomgeving

In Marsum bevindt zich Openbare Basisschool De Pôlle. In het schooljaar 2024-2025 telt de school 53 leerlingen, een hechte gemeenschap die samen een plek vormt waar iedereen zich gewaardeerd voelt. Deze kleinschalige school heeft niet alleen oog voor de educatieve ontwikkeling van de kinderen, maar ook voor hun persoonlijke groei en het respect voor elkaar.

De Pôlle is een openbare school, wat betekent dat hier kinderen van verschillende achtergronden, godsdiensten en levensovertuigingen samenkomen. De school heeft een open, toegankelijke sfeer waar ieder kind zich thuis kan voelen. In het schooljaar 2024-2025 is de verdeling van leerlingen als volgt: 12 kinderen in de leeftijdsgroep 0-5 jaar, 18 kinderen tussen de 6 en 8 jaar, en 23 kinderen in de leeftijdsgroep 9-12 jaar. Van de 53 leerlingen wonen er 42 in Marsum zelf, terwijl de overige 7 leerlingen uit de stad Leeuwarden komen.

Op De Pôlle wordt het belang van samenwerking en wederzijds respect hoog in het vaandel gedragen. Leerkrachten, ouders en kinderen werken gezamenlijk aan het leerproces van elk kind. Iedereen krijgt de ruimte om zich te ontwikkelen, zowel op cognitief als op sociaal gebied. De school is een plek waar men niet alleen leert lezen, rekenen en schrijven, maar waar kinderen ook leren omgaan met elkaar, zich uitspreken en elkaars meningen waarderen.

De school staat bekend om haar warme sfeer en het dorpskarakter. In de klas wordt ruimte geboden voor gesprekken over identiteit, waarden en normen. In de bovenbouwgroepen 7 en 8 krijgen de kinderen de kans om hun eigen identiteit verder te ontwikkelen, met godsdienstig of humanistisch vormingsonderwijs. Dit biedt hun de mogelijkheid om hun eigen overtuigingen en meningen te verkennen, terwijl ze leren de overtuigingen van anderen te respecteren en waarderen.

De kleinschaligheid van de school zorgt ervoor dat er veel persoonlijke aandacht is voor ieder kind. De leerlingen kennen elkaar goed, en dit creëert een sfeer van saamhorigheid en veiligheid. Kinderen voelen zich gezien en gehoord, en krijgen de ruimte om zichzelf te zijn.

Een aandachtspunt binnen deze setting is dat de veiligheid en geborgenheid binnen de school een risico kan vormen voor de weerbaarheid van de leerlingen. Omdat de school een hechte en beschermde omgeving biedt, is het belangrijk dat kinderen goed voorbereid worden op de grotere en soms hardere buitenwereld. Hierin speelt de school een actieve rol gesprekken te voeren over hoe om te gaan met nieuwe en uitdagende situaties, zoals zelfstandig naar school fietsen en onverwachte gebeurtenissen onderweg.

Daarnaast is het van belang dat leerlingen vaardigheden ontwikkelen in gesprekstechnieken en actief leren om contacten te leggen. Dit helpt hen niet alleen in de overstap naar het voortgezet onderwijs, maar ook in de omgang met een breder scala aan mensen binnen de samenleving.

Omdat de school een relatief homogene populatie heeft, is het belangrijk om de leerlingen bewust te maken van de multiculturele samenleving waarin zij zullen opgroeien. Dit kan door middel van educatieve projecten, gastlessen en samenwerkingen met scholen of organisaties buiten Marsum. Op deze manier krijgen de leerlingen de kans om kennis te maken met verschillende culturen en leren zij hoe diversiteit een verrijking kan zijn.

Voor ouders is De Pôlle een school waar ze kunnen vertrouwen op de zorg en aandacht voor hun kinderen, zowel op academisch als sociaal-emotioneel vlak. Het is een plek waar kinderen niet alleen leren, maar waar ze zich ook kunnen ontwikkelen in een gezellige, veilige en uitdagende omgeving.

OBS De Pôlle werkt nauw samen met het dorpsbelang. Hier worden ook activiteiten buiten school georganiseerd, waardoor de leerlingen in contact komen met verschillende aspecten van de samenleving en zich breder kunnen ontwikkelen.

Paragraaf 4. Schoolklimaat

Het schoolklimaat op OBS de Pôlle wordt gekenmerkt door een sfeer van veiligheid, respect en samenwerking. Wij geloven dat een positief schoolklimaat essentieel is voor de ontwikkeling van onze leerlingen, zowel op cognitief als sociaal-emotioneel vlak.

Onze school biedt een omgeving waarin iedereen zich welkom en geaccepteerd voelt. We hechten veel waarde aan open communicatie en het versterken van onderlinge relaties tussen leerlingen, leerkrachten en ouders. Door te investeren in een cultuur van wederzijds respect en inclusiviteit, zorgen we ervoor dat iedereen zich gezien en gehoord voelt.

Daarnaast werken we actief aan het bevorderen van sociale vaardigheden en het voorkomen van pesten. Door middel van preventieve programma's, klasgesprekken en gezamenlijke activiteiten bouwen we aan een veilige en ondersteunende leeromgeving. Hierdoor ontstaat er ruimte voor leerlingen om zichzelf te zijn, fouten te maken en te groeien.

Het sterke schoolklimaat van OBS de Pôlle legt de basis voor een positieve leerervaring en vormt een belangrijke pijler voor de ontwikkeling van burgerschapsvaardigheden.

Paragraaf 5. Missie en visie van onze school op burgerschap

Visie op burgerschap – OBS De Pôlle

Bij OBS De Pôlle geloven we dat burgerschap draait om respect, verantwoordelijkheid en betrokkenheid. We stimuleren leerlingen om open te staan voor anderen, kritisch na te denken en samen te werken aan een inclusieve samenleving. Zo ontwikkelen zij de vaardigheden en waarden die nodig zijn om actief deel te nemen aan de wereld om hen heen.

Missie op burgerschap – OBS De Pôlle

Onze missie is om leerlingen op te voeden tot bewuste en sociale burgers. We bieden een veilige en open leeromgeving waarin we aandacht besteden aan democratische waarden, diversiteit en duurzaamheid. Door middel van praktijkgerichte lessen en projecten leren kinderen hoe zij een positieve bijdrage kunnen leveren aan hun gemeenschap en de samenleving als geheel.

Paragraaf 6. De leerdoelen van de school

Bij obs de Pôlle hebben we leerdoelen opgesteld op basis van de vastgestelde kerndoelen die passend zijn bij onze visie en missie op burgerschap. Deze hebben we uitgewerkt in hoofdstuk 2 van dit document.

Deze leerdoelen geven weer welke kennis, houdingen en vaardigheden wij aan leerlingen willen overdragen. Er is aandacht voor de basiswaarden van de democratische rechtstaat (vrijheid, gelijkwaardigheid en solidariteit) en voor sociale en maatschappelijke competenties. De leerdoelen zijn concreet en specifiek naar leerjaar/bouw en leerdomein).

Paragraaf 7. Onderwijsinhoud

Ons onderwijs is zo ingericht dat alle leerdoelen gehaald kunnen worden. Het burgerschapscurriculum is stap voor stap opgebouwd en sluit aan bij de samenleving en de leerlingen die we hebben. De details van de leerdoelen staan verder uitgelegd in hoofdstuk 2, waar de invulling van de conceptkerndoelen burgerschap wordt besproken.

Paragraaf 8. Aanpak: materialen & werkvormen en het oefenen van de competenties

Op onze school hebben we geen aparte methode voor burgerschap, maar het komt op verschillende manieren terug. We integreren burgerschap in de methode Blink, in Kwink voor sociale vaardigheden, en in de lessen GVO en HVO die we in de bovenbouw aanbieden. Onze school is een oefenplaats voor onze leerlingen, waar ze de burgerschapscompetenties actief oefenen. Naast de geplande activiteiten, benutten we alledaagse aanleidingen en de actualiteit om leerlingen te laten oefenen. Daarnaast werken we binnen De Pôlle nauw samen met het dorpsbelang en verschillende andere verenigingen uit het dorp.

Elk jaar organiseren we verschillende activiteiten waarbij leerlingen actief betrokken zijn bij de gemeenschap. Zo leren zij wat het betekent om een betrokken burger te zijn. Elk jaar worden er projecten/activiteiten ondernomen die betrekking hebben op burgerschap. Hierbij valt te denken aan; het maken van kerstkaarten voor het Ouderenfonds, De Pôllepartij, Floralia en participatie bij het Marssumer dorpsfeest genaamd de Merke.

In hoofdstuk 2 gaan we dieper in op de specifieke werkwijze en de rol van deze projecten in ons onderwijs.

Paragraaf 9. Verbinding

Onderzoek laat zien dat leerlingen zich beter ontwikkelen en betere resultaten halen als hun ouders betrokken zijn bij school. Ouders en school zijn elkaars partner in het onderwijs en vorming aan de kinderen. De ontwikkeling van kinderen wordt voor 80% beïnvloed of bepaald door de thuisomgeving en het kind zelf en voor 20% door de school (Marzano, 2014). Daarom vinden wij het belangrijk dat er een goede en nauwe samenwerking is met onze ouders en de Marssumer gemeenschap.

De school speelt een centrale rol in het dorp en fungeert als een ontmoetingsplaats voor kinderen, ouders en dorpsgenoten. Door samen met ouders actief deel te nemen aan lokale initiatieven draagt de school bij aan een hechte gemeenschap waarin iedereen zich betrokken voelt. Zo zoeken wij de samenwerking op met de lokale sportverenigingen, nemen we deel aan lokale evenementen en komen er lokale gastsprekers bij ons op school om hun ervaringen en inzichten te delen met onze leerlingen. Een uitgebreide uitwerking van deze samenwerking staat per kerndoel beschreven in hoofdstuk 2: uitwerking van de conceptkerndoelen Burgerschap.

De Pôlle legt jaarlijks verantwoording af met betrekking tot burgerschap doormiddel van een transparante communicatie naar ouders, MR en andere belanghebbenden. Hiervoor maken wij gebruik van het schooljaarverslag waarin wij beschrijven aan welke doelen m.b.t. burgerschap hebben gewerkt en wat daar de resultaten daarvan zijn. Eventuele vervolgstappen worden meegenomen in het nieuwe schooljaarplan en in het schooldocument burgerschap. Daarnaast informeren wij de ouders via berichten op Social Schools en de algemene nieuwsbrief over welke activiteiten m.b.t. burgerschap op de agenda staan.

Paragraaf 10. Meten

Bij OBS de Pôlle meten we de resultaten van ons burgerschapsonderwijs om verschillende redenen. Ten eerste helpt het ons inzicht te krijgen in de effectiviteit van onze aanpak en activiteiten. Door resultaten te monitoren, kunnen we zien in hoeverre leerlingen de gewenste burgerschapsvaardigheden ontwikkelen en waar nog ruimte is voor verbetering. Daarnaast stel het ons in staat om ons onderwijs aan te passen aan de behoeften van onze leerlingen en de maatschappij. Door gegevens te verzamelen en te analyseren, kunnen we trends signaleren en tijdig inspelen op veranderingen in de samenleving. Dit zorgt ervoor dat ons burgerschapsonderwijs relevant blijft en aansluit bij de realiteit van de leerlingen.

Onze school brengt op de volgende wijze in kaart of de leerlingen de leerdoelen van het burgerschapsonderwijs bereiken:

- **Aanbod;**
In januari 2025 hebben we de QuickScan van het expertisepunt Burgerschap onder de teamleden, MR-leden en directie afgenomen. Hiermee hebben we een nul-meting gedaan m.b.t. de stand van zaken van ons aanbod (zie bijlage). Om jaarlijks te kunnen bepalen of ons aanbod nog toereikend is, nemen we in periode 4 van het schooljaar de WMK-vragenlijst Burgerschap af. Deze input gebruiken we bij het opstellen voor de planning van het nieuwe schooljaar.
- **Resultaten:**
  - 1x per jaar worden de WMK-vragenlijsten voor burgerschap bij het team en de leerlingen van groep 7 en 8 met kennisvragen en attitudemeting afgenomen.
  - Tekstuele evaluatie op de leerdoelen. Tijdens de groepsbesprekingen worden opgestelde leerdoelen geëvalueerd.
  - Als rapport gebruiken we een portfolio. We zijn voornemens om burgerschap op te nemen in ons rapport.

Paragraaf 11. Kwaliteitszorg

Onze school evalueert regelmatig de kwaliteit en resultaten van het burgerschapsonderwijs. Dit gebeurt op verschillende manieren. We maken gebruik van de WMK-kaarten om de voortgang te meten en bespreken het onderwerp burgerschap structureel in de groepsbesprekingen, waarbij we de ontwikkelingen met het team evalueren. Daarnaast hebben we een nulmeting uitgevoerd met behulp van de Quickscan Burgerschap. Dit biedt ons een helder inzicht in de huidige stand van zaken en mogelijke verbeterpunten.

We willen ouders actiever betrekken bij het meten en verbeteren van burgerschapsonderwijs. In de toekomst vragen we hen om mee te denken over de effectiviteit van ons programma, zodat we samen kunnen zorgen voor verdere verbetering.

Wanneer we verbeterpunten signaleren, passen we het onderwijs aan en implementeren we verbeteringen. Deze aanpassingen worden vastgelegd in ons schoolplan en de schoolgids, waarin we onze visie op burgerschapsonderwijs helder uiteenzetten.

Naast het team en de ouders betrekken we ook leerlingen en andere belanghebbenden bij het evalueren van de kwaliteit van ons burgerschapsonderwijs.

Hun feedback helpt ons om continu te verbeteren. Dit onderwerp wordt tevens op bestuursniveau besproken, zodat we gezamenlijk de voortgang kunnen bewaken en versterken. De directie en intern begeleider zijn verantwoordelijk voor het monitoren van de verbeteringen.

Paragraaf 12. Professionalisering

Alle leerkrachten zijn bekwaam om burgerschapsonderwijs te geven. Daar waar nodig is, zijn er voor de leerkrachten voldoende mogelijkheden om hun bekwaamheid verder te ontwikkelen middels het volgen van nascholing, diverse cursussen en collegiale consultatie. De geplande nascholingen enz. hebben wij beschreven in ons jaarplan. Hiermee waarborgen wij de kwaliteit van ons burgerschapsonderwijs.

Hoofdstuk 2. Uitwerking van de conceptkerndoelen burgerschap.

Kerndoel 1 Schoolcultuur

Nb dit kerndoel is vooralsnog komen te vervallen, zie [addendum](#) van september 2024.

Doelzin: De school zorgt voor een democratische cultuur.

Het gaat hierbij om:

- Zorgen voor een veilige schoolomgeving met aandacht voor diversiteit en inclusie
- Aanbieden van activiteiten die de betekenis van democratische waarden laten zien
- Stimuleren van kritische denkvaardigheden, morele en ethische oordeelsvorming en het offline en online respectvol communiceren daarover
- Samen met leerlingen vormgeven van een democratische cultuur
- Aandacht besteden aan actualiteit en maatschappelijke vraagstukken in samenhang met verschillende leergebieden

Wat vinden wij als school hierbij belangrijk/wat willen we onze leerlingen in 8 jaar zeker meegeven? Rekening houdend met onze leerlingpopulatie en de schoolomgeving:

OBS de Pôlle stimuleert de leerlingen om gezamenlijk zorg te dragen voor een veilige schoolomgeving en schoolcultuur. Vanuit onze kernwaarden vinden wij het belangrijk dat onze leerlingen respect voor zichzelf en voor de ander hebben. Dit doen we door zelf het goede voorbeeld te geven in ons dagelijks handelen.

Aan het einde van groep 8:

- Herkennen de leerlingen pest- en onveilig gedrag en kunnen ze hier adequaat op reageren.
- Kunnen de leerlingen hun mening geven, argumenten onderbouwen en naar anderen actief luisteren.
- Kunnen de leerlingen bij een meningsverschil zowel online als offline op een respectvolle manier communiceren.
- Dragen de leerlingen op een democratische manier actief bij aan het maken en uitvoeren van groepsafspraken.
- Hebben de leerlingen kennis van actuele gebeurtenissen en vraagstukken vanuit de maatschappij en de wereld op hen heen.

Kerdoel 2 Diversiteit

Doelzin: Obs De Pôlle bevordert de respectvolle omgang van leerlingen met diversiteit in de samenleving.

Het gaat hierbij om:

- Kennis over hoe de diverse samenleving op het gebied van godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, afkomst, geslacht, handicap of seksuele gerichtheid er uit ziet
- Bewustwording stimuleren van de perspectieven en ervaringen van anderen
- Oefenen van respectvolle omgang met anderen
- kennis over hoe de grondwet gelijke behandeling in gelijke gevallen voorschrijft en discriminatie op welke grond dan ook verbiedt
- Bespreken en tegengaan van gedrag en uitingen die racistisch of discriminerend zijn

Wat vinden wij als school hierbij belangrijk/wat willen we onze leerlingen in 8 jaar zeker meegeven? Rekening houdend met onze leerlingpopulatie en de schoolomgeving:

OBS De Pôlle stimuleert leerlingen om respectvol om te gaan met diversiteit. De volgende doelen zijn SMART geformuleerd en meetbaar binnen het schooljaar:

- **Kennis:**
Aan het eind van groep 8 kunnen leerlingen ten minste drie vormen van diversiteit benoemen (zoals godsdienst, afkomst, seksuele gerichtheid). Ze kunnen uitleggen wat gelijke behandeling volgens de Grondwet betekent en discriminatie herkennen in praktijksituaties of lesmateriaal.
- **Vaardigheden:**
Binnen het schooljaar tonen leerlingen dat zij actief kunnen luisteren, open vragen stellen en een mening onderbouwen met argumenten. Zij herkennen discriminerend gedrag en kunnen dit in ten minste één situatie bespreekbaar maken. Tijdens groepswork wordt aantoonbaar samengewerkt met verschillende klasgenoten.
- **Houding:**
Leerlingen tonen respectvol gedrag in de klas (minstens drie keer per periode observeerbaar), staan open voor andere perspectieven en nemen in voorkomende gevallen verantwoordelijkheid door hulp te vragen of op te komen voor een ander.

Deze doelen worden geëvalueerd via observaties, leerlinggesprekken en reflectieopdrachten, passend bij de kernwaarden van OBS De Pôlle: **respect, verantwoordelijkheid en betrokkenheid.**

Kerdoel 3 Democratische waarden

Doelzin: De leerling geeft aan hoe diens handelen verbonden is met democratische waarden.

*Wordt na de fase van beproeven een aanboddoel.

Vanuit addendum: "De school voorziet in onderwijsaanbod gericht op de democratische waarden."

Het gaat hierbij om:

- Kennis over de ontwikkeling en de betekenis van de democratische waarden vrijheid, gelijkheid en solidariteit
- Kennis over het belang van de grondwet, kinder- en mensenrechten ter bescherming van vrijheid, gelijkheid en solidariteit
- Verkennen van de grenzen aan vrijheid, gelijkheid en solidariteit
- Verkennen op basis van morele en ethische perspectieven wat rechtvaardigheid en verantwoordelijk handelen betekent voor jezelf
- Afwegen hoe het eigen handelen effect heeft op de omgeving en het welzijn van anderen, nu en in de toekomst

Wat vinden wij als school hierbij belangrijk/wat willen we onze leerlingen in 8 jaar zeker meegeven? Rekening houdend met onze leerlingpopulatie en de schoolomgeving:

- **Kennis van democratische waarden:** Aan het einde van groep 8 kunnen leerlingen de waarden vrijheid, gelijkheid en solidariteit uitleggen en voorbeelden geven van hoe ze deze waarden toepassen in hun dagelijks leven. Dit wordt gemeten tijdens de lessen HVO/GVO en groepsgesprekken,
- **Inzicht in grondwet, kinderrechten en mensenrechten:** Aan het einde van het tweede semester kunnen leerlingen de basisprincipes van de grondwet en de betekenis van kinder- en mensenrechten uitleggen, evenals hun rol in het waarborgen van vrijheid, gelijkheid en solidariteit. Dit wordt gemeten door groepsgesprekken in dagelijkse situaties en HOVO/GVO-lessen.
- **Reflectie op eigen handelen en impact op anderen:** Twee per jaar evalueren onze leerlingen vanaf groep 3 hun eigen handelen voor anderen en de samenleving door middel van het portfolio.

Kerdoel 4 Maatschappelijke betrokkenheid

Doelzin: De leerling verkent verschillende mogelijkheden om bij te dragen aan de samenleving.

Het gaat hierbij om:

- Kennis over taken, rollen, rechten en plichten van burgers in de samenleving
- Verkennen welke middelen kunnen worden ingezet om individueel en collectief bij te dragen aan maatschappelijke veranderingen
- Oriënteren op maatschappelijke initiatieven, bewegingen en organisaties
- Benoemen en waarderen van de eigen bijdrage aan de samenleving in dagelijkse situaties
- Verkennen van de eigen mogelijkheden om maatschappelijke betrokkenheid vorm te geven

Wat vinden wij als school hierbij belangrijk/wat willen we onze leerlingen in 8 jaar zeker meegeven? Rekening houdend met onze leerlingpopulatie en de schoolomgeving:

- **Kennis van taken, rollen, rechten en plichten van burgers:** Aan het einde van groep 8 kunnen leerlingen de rollen, rechten en plichten van burgers benoemen en uitleggen hoe deze bijdragen aan een goed functionerende samenleving. Dit wordt gemeten door groepsopdrachten en discussies.
- **Verkennen van eigen mogelijkheden voor maatschappelijke betrokkenheid:** aan het einde van groep 8 hebben leerlingen laten zien dat ze een positieve bijdrage kunnen leveren aan de samenleving. Hier kunnen ze op reflecteren wat te lezen is in hun portfolio die ze twee keer per jaar presenteren.

Kerdoel 5 Democratische betrokkenheid

Doelzin: De leerling verkent hoe die democratisch handelen in dagelijkse situaties kan vormgeven.

Het gaat hierbij om:

- Beschrijven hoe in een democratie macht en invloed worden uitgeoefend
- Benoemen van vormen van inspraak en besluitvorming in dagelijkse situaties
- Communiceren op een respectvolle wijze
- Leren omgaan met de wensen en de stem van de minderheid in besluitvormingsprocessen
- Reflecteren op proces en uitkomsten van inspraak en besluitvorming in de schoolomgeving

Wat vinden wij als school hierbij belangrijk/wat willen we onze leerlingen in 8 jaar zeker meegeven? Rekening houdend met onze leerlingpopulatie en de schoolomgeving:

- **Communiceren op een respectvolle wijze:** Gedurende de gehele basisschoolperiode kunnen leerlingen laten zien hoe ze op een respectvolle manier communiceren, door actief te luisteren en constructieve feedback te geven. Dit is terug te zien in de driehoeksgesprekken van GDO (GroepsDynamischOnderwijs).
- **Omgaan met de wensen en stem van de minderheid:** Gedurende de gehele schoolperiode kunnen leerlingen laten zien dat ze met elkaar rekening kunnen houden. Dit zien wij terug in alledaagse aanleidingen en actualiteiten die in de groepen worden besproken.
- **Reflecteren op proces en uitkomsten van inspraak en besluitvorming:** Aan het einde van groep 8 kunnen leerlingen reflecteren op een recent besluitvormingsproces en aangeven wat goed ging, wat verbeterd kan worden en hoe ze democratisch handelden. Dit wordt geëvalueerd door een mondelinge reflectie.

Kerdoel 6 Maatschappelijke vraagstukken

Doelzin: De leerling weegt af welke mogelijkheden die heeft om ten aanzien van maatschappelijke vraagstukken te handelen.

Het gaat hierbij om:

- Benoemen welke belangen en perspectieven een rol spelen binnen actuele, maatschappelijke en planetaire vraagstukken
- Uitdrukken van persoonlijke idealen en opvattingen
- Reflecteren hoe de eigen identiteit en waarden het handelen kunnen beïnvloeden
- Verkennen welke individuele en collectieve bijdragen aan oplossingen mogelijk zijn

Wat vinden wij als school hierbij belangrijk/wat willen we onze leerlingen in 8 jaar zeker meegeven? Rekening houdend met onze leerlingpopulatie en de schoolomgeving:

Actuele vraagstukken herkennen:

Leerlingen kunnen aan het eind van groep 8 bij een actueel maatschappelijk of planetaire kwestie minimaal twee belangen benoemen.

Eigen mening en idealen verwoorden:

Leerlingen uit groep 6 t/m 8 verwoorden jaarlijks in ten minste één kringgesprek of presentatie hun persoonlijke mening of ideaal over een maatschappelijk thema.

Bijdragen aan oplossingen:

Elke groep voert jaarlijks één praktijkgericht project uit waarbij leerlingen actief bijdragen aan een maatschappelijk thema, zoals duurzaamheid of inclusie.

Verdere uitwerking van ons aanbod bij de conceptkerndoelen

Hoe geven we deze kerndoelen vorm in ons onderwijs:			
Dit doen we al:	In groep:	In periode: 1 zomer-herfst 2 herfst-kerst 3 kerst-voorjaar 4 voorjaar-mei 5 mei-zomer	Dit sluit met name aan bij kerndoel....:
Gouden weken	1 t/m 8	1	1
Opstellen en borgen van schoolregels en klassenregels	1 t/m 8	1,2,3,4,5	1
Leerlingenraad	5 t/m 8	1,2,3,4,5	1,5,6
Driehoeksgesprekken (GDO)	1 t/m 8	1,2,3,4,5	1,5,6
Leerlingen verantwoordelijk maken voor hun eigen leeromgeving en gedrag (eigenaarschap). Bv. Halpas, schooltelefoon, koffie en thee	1 t/m 8	1,2,3,4,5	1,4
Jeugdjournaal dagelijks incl. stelling bespreken en groepsgesprek	5 t/m 8	1,2,3,4,5	2,3,4,5,6
Aandacht voor de Christelijke vieringen, maar ook voor de vieringen uit andere culturen	1 t/m 8	1,2,3,4,5	2
Thema's Blink groep 1 en 2 versie A (zie voor uitgebreide beschrijving bijlage thema's blink)			
Thema 1: Fantastische aarde	1 en 2	1	4 - Maatschappelijk handelen. - Omgaan met verschillen
Thema 2: Onze buurt	1 en 2	2	2 en 4 - Maatschappelijk handelen. - Omgaan met verschillen
Thema 3: Een eigen huis	1 en 2	3	2 Omgaan met verschillen
Thema 4: Het maaklab	1 en 2	4	4 Maatschappelijk verantwoord handelen
Thema 5: Op bezoek bij.....	1 en 2	5	2 Omgaan met verschillen
Thema's Blink groep 1 en 2 versie B (zie voor uitgebreide beschrijving bijlage thema's blink)			
Thema 1: jouw gekke lijf	1 en 2	1	2

			• Omgaan met verschillen
Thema 2: Het dierenmysterie	1 en 2	2	4 • Maatschappelijk handelen. • Omgaan met verschillen
Thema 3: Levende verhalen	1 en 2	3	2 • Omgaan met verschillen
Thema 4: Wereldschatten	1 en 2	4	4 • Maatschappelijk verantwoord handelen
Thema 5: Seizoenen op stellen	1 en 2	5	4 • Maatschappelijk verantwoord handelen
Thema's Blink groep 3 en 4 versie A (zie voor uitgebreide beschrijving bijlage thema's Blink)			
Thema 1: Ruimtereizigers	3 en 4	1	4 en 6 • Maatschappelijk verantwoord handelen
Thema 2: gezellige tradities	3 en 4	2	2 • Omgaan met verschillen
Thema 3: Bouwen maar	3 en 4	3	2 en 4 • Maatschappelijk verantwoord handelen • Omgaan met verschillen
Thema 4: Handige uitvindingen	3 en 4	4	4 • Maatschappelijk verantwoord handelen
Thema 5: Hallo wereld	3 en 4	5	2 • Omgaan met verschillen
Thema's Blink groep 3 en 4 versie B (zie voor uitgebreide beschrijving bijlage thema's Blink)			
Thema 1: Ik en mijn familie	3 en 4	1	2 en 3 • Omgaan met verschillen • Democratisch handelen
Thema 2: Op ontdekkingsreis	3 en 4	2	4 en 6 • Maatschappelijk verantwoord handelen

Thema 3: Sterke verhalen	3 en 4	3	2 • Omgaan met verschillen
Thema 4: Terug naar de dino's	3 en 4	4	2 en 5 • Democratisch handelen • Omgaan met verschillen
Thema 5: Natuurspeuders	3 en 4	5	4 • Maatschappelijk verantwoord handelen.
Thema's Blink groep 5 en 6 versie A (zie voor uitgebreide beschrijving bijlage thema's bBlink)			
Thema 1: Aardse extremen	5 en 6	1	2 en 4 • Maatschappelijk verantwoord handelen. • Omgaan met verschillen
Thema 2: Ik hou van Holland	5 en 6	2	2 en 4 • Democratisch handelen • Omgaan met verschillen
Thema 3: Stadsmakers	5 en 6	3	2 en 4 • Democratisch handelen • Omgaan met verschillen
Thema 4: Wonderlijke uitvindingen	5 en 6	4	4 en 6 • Maatschappelijk verantwoord handelen
Thema 5: Het wereldrestaurant	5 en 6	5	2 en 5 • Democratisch handelen • Omgaan met verschillen.
Thema's Blink groep 5 en 6 versie B (zie voor uitgebreide beschrijving bijlage thema's Blink)			
Thema 1: Wereldse kinderen	5 en 6	1	2 en 3 • Omgaan met verschillen • Democratisch handelen
Thema 2: Bijzondere bewoners	5 en 6	2	4 • Maatschappelijk verantwoord handelen

Thema 3: Dit wil ik zeggen!	5 en 6	3	2 • Omgaan met verschillen • Maatschappelijk verantwoord handelen
Thema 4: klimaatkenners	5 en 6	4	4 en 6 • Maatschappelijk verantwoord handelen
Thema 5: De groene fabriek	5 en 6	5	4 en 5 • Maatschappelijk verantwoord handelen • Democratische handelen
Thema's Blink groep 7 en 8 versie A (zie voor uitgebreide beschrijving bijlage thema's blink)			
Thema 1: Wereldsterren	7 en 8	1	3 en 5 • Democratisch handelen
Thema 2: Stem op mijn partij!	7 en 8	2	3 en 5 • Democratisch handelen • Omgaan met conflicten • Maatschappelijk verantwoord handelen
Thema 3: Altijd onderweg	7 en 8	3	2 en 3 • Democratisch handelen • Omgaan met verschillen
Thema 4: De experimentele keuken	7 en 8	4	2 • Omgaan met verschillen
Thema 5: Reis de wereld rond	7 en 8	5	2 • Omgaan met verschillen • Maatschappelijk verantwoord handelen
Thema's Blink onderbouw groep 7 en 8 versie B (zie voor uitgebreide beschrijving bijlage thema's blink)			
Thema 1: Fantastische wereld	7 en 8	1	3 • Democratisch handelen • Omgaan met verschillen

Thema 2: Op leven en dood	7 en 8	2	Maatschappelijk verantwoord handelen
Thema 3: Machtige media	7 en 8	3	- Maatschappelijk verantwoord handelen - Omgaan met verschillen
Thema 4: Oorlog en vrede	7 en 8	4	Maatschappelijk verantwoord handelen
Thema 5: Duurzaam design	7 en 8	5	Maatschappelijk verantwoord handelen
Kwink: De Aardig spreker	1 t/m 8	1	1, 2, 3, 5 en 6
Kwink: de Zelfontspanner	1 t/m 8	1	1, 2 en 3
Kwink: De Keuzechecker	1 t/m 8	2, 3	1, 2, 3, 4, 5 en 6
Kwink De Zelfvertrouwer	1 t/m 8	3, 4	1, 2 en 3
Kwink: De Verderkijker	1 t/m 8	4, 5	1, 2, 3, 5 en 6
Mediamasters	5 t/m 8	1,2,3,4,5	1
ICT-methode Basicly met name in het kader van respectvol communiceren	1 t/m 8	1,2,3,4,5	1
Rijk aanbod (lees)boeken rondom diversiteit, inclusie en democratische waarden	1 t/m 8	1 t/m 5	1, 2 en 3
1 Jaar HVO en 1 jaar GVO: actualiteit, etnische vraagstukken, diversiteit en inclusie (zie aanbod HVO/GVO)	7/8	1,2,3,4,5	1,2,3,4,5,6
Projectweek Marssum	1 t/m 8 (4x in 8 jr)	4 of 5	1,4
Voorleeswedstrijd	3 t/m 8	2	1
Kerstkaartenactie Ouderenfonds	1 t/m 8	2	4
Kinderpostzegelactie	7/8	1	4
Koningsspelen (in samenspraak met lokale sportverenigingen)	1 t/m 8	4	4
Betrokkenheid bij dorpsfeest Marssum (Merke)	1 t/m 8	1	4
Pôllepartij	5 t/m 8	4 of 5	4
Floralia	1 t/m 8	2 en 4	4
Waadzinnig (cultureel erfgoed)	1 t/m 8	1 t/m 5	4

Hoe geven we deze kerndoelen vorm in ons onderwijs:			
Dit doen we al, maar kunnen we met een kleine aanpassing betekenisvoller maken:	In groep:	In periode: 1 zomer-herfst 2 herfst-kerst 3 kerst-voorjaar 4 voorjaar-mei 5 mei-zomer	Dit sluit met name aan bij kerndoel....:
De leerlingenraad actief betrekken bij het opstellen van de schoolregels	5 t/m 8	1	1
Ouderbetrokkenheid verder uitbouwen	1 t/m 8	1,2,3,4,5	1,2,4,5
Uitbreiding van de verantwoordelijkheden van de leerlingen bij de taken in de school	1 t/m 8	1,2,3,4,5	4
Bewustwording vergroten omtrent afvalscheiding in de school en klassen (papier, GFT, baterijen, rest)	1 t/m 8	1,2,3,4,5	4
Lokale sportverenigingen structureel betrekken bij de gymlessen	1 t/m 8	1,2,3,4,5	4

Hoe geven we deze kerndoelen vorm in ons onderwijs:			
Dit willen we extra gaan doen om ons aanbod dekkend te krijgen: (Gastlessen, projecten, lesmateriaal, excursie,...)	In groep:	In periode: 1 zomer-herfst 2 herfst-kerst 3 kerst-voorjaar 4 voorjaar-mei 5 mei-zomer	Dit sluit met name aan bij kerndoel ....:
Toevoegen van de Zilveren weken	1-8	3	1
Paarse vrijdag	1-8	2	2
Pannenkoekendag	1-8	4	4
NL doet	1-8	4	4
Bezoek gemeentehuis	7-8	Nader te bepalen	3, 4, 5
Bezoek vliegbasis Leeuwarden	Nader te bepalen	Nader te bepalen	3, 6
Burgerschap opnemen in het portfolio	1 t/m 8	2,3,5	1,2,3,4,5,6

Onze stakeholders:		
Wie gaan we betrekken bij het realiseren van onze doelen?	Welke activiteit en frequentie?	Acties (wat is hiervoor nodig en wie is hiervoor verantwoordelijk?)
HVO en GVO docent	1x per week	Directeur doet aanvraag in voorjaar en informeert de ouders
Beheerder Popta slot	1x per 2 jaar	Cultuurcoördinator legt contact in periode 1-2
Lokale sportverenigingen in het kader van de Koningsspelen en de gymlessen	1x per jaar	AC en coördinator sport leggen contact in periode 3
Pôlle partij	1x per jaar	Coördinator sport legt contact in periode 3
Ouderenfonds	1x per jaar	Organisatie legt zelf contact met school
Kinderpostzegelactie	1x per jaar	Organisatie legt zelf contact met school
Floralia	2x per jaar Kerst en Pasen	Leerkracht onderbouw coördineert
Dorpsfeestcommissie	1x per jaar	Organisatie legt zelf contact met de cultuurcoördinator
Dominee	1x per jaar	Directeur legt contact in het kader van de verbinding school-kerk
Voorzitter dorpsbelang	1x per jaar	Directeur legt contact in het kader van de verbinding school-dorp

Acties en afspraken	2024-2025	2025-2026	2026-2027	2027-2028	Wie is verantwoordelijk	Evaluatie en borging
De leerlingenraad actief betrekken bij het opstellen van de schoolregels		x			Directeur: inbrengen in teamvergadering en bespreken met leerlingenraad	
Ouderbetrokkenheid verder uitbouwen		x			Directeur: inbrengen in teamvergadering en MR	
Structureel aanbod met gastlessen gekoppeld aan Blink			x	x	Bovenbouwleerkracht: coördineren van dit aanbod in samenspraak met team	
Uitbreiding van de verantwoordelijkheden van de leerlingen bij de taken in de school		x	x		Directeur: inbrengen in teamvergadering	
Bewustwording vergroten omtrent afvalscheiding in de school en klassen		x			Onderbouwleerkracht Gaby coördineert	

(papier, GFT, batterijen, rest)						
Lokale sportverenigingen structureel betrekken bij de gymlessen		x			Sportcoördinator coördineert	
Toevoegen van de Zilveren weken			x	x	Directeur: inbrengen in teamvergadering	
Paarse vrijdag			x		Directeur: inbrengen in teamvergadering	
Pannenkoekendag met ouderen	x	x			AC met Merel: in 2025 uitproberen en vervolgens besluit nemen over structurele deelname	
NL doet				x	AC: in 2026 uitproberen en vervolgens besluit nemen over structurele deelname	
Bezoek gemeentehuis			x		Leerkracht bovenbouw coördineert	
Bezoek vliegbasis Leeuwarden				x	Leerkracht bovenbouw coördineert	
Burgerschap opnemen in het portfolio				x	Coördinatoren Portfolio	

Jaarkalender

Periode 1 zomervakantie-herfstvakantie

In deze periode staan de volgende doelen centraal:

- Alle doelen van burgerschap komen in deze periode wel aanbod.
- Blink: Zie bijlage burgerschapsdoelen Blink pakket B
- Kwink: Zie bijlage planning Kwink.
- Specifieke activiteiten: zie activiteiten.

Aandacht voor de volgende regels en routines:

- De algemene school en klassenregels (doel 1)
- De regels rondom de driehoeksgesprekken (GDO) (doel 1, 5 en 6)
- De aardigspreeker (Kwink) (doel 1, 2, 3, 5 en 6)
- De zelfontspanner (Kwink) (doel 1, 2 en 3)

Deze activiteiten vinden plaats:

Algemeen: Opstellen, borgen en uitvoeren van de schoolregels, leerlingenraad, Driehoeksgesprekken (GDO), eigen verantwoordelijkheden IIn, dagelijks jeugdjournaal, vieringen, HVO/GVO-lessen (gr 6 t/m 8).

Specifiek:

- De gouden weken (doel 1)
- Merke (dorpsfeest) (doel 4)
- Ouderavond (doel 1, 2, 4 en 5)
- Deelname kinderpostzegelsactie (doel 4)
-

Deze methodelessen komen per groep aan bod:

Blink geïntegreerd:

Thema: Familieverhalen:

Gr 1/2 Jouw gekke lijf, gr 3/4: ik en mijn familie!, gr 5/6: Wereldse kinderen, gr 7/8: Fantastische families.

Kwink:

Les 1 t/m 4: Bouwen aan een veilige groep (de aardigspeker), helpende strategieën toepassen om rustig te blijven (zelfontspanner), focus en concentratie.

De leesboeken staan per groep centraal:

In ieder groep wordt zijn er diverse leesboeken beschikbaar die passend zijn bij het thema en bij het niveau van de leerlingen. Deze boeken worden tijdens de gezamenlijke themavoorbereidingen bij de bibliotheek besteld.

Periode 2 herfstvakantie-kerstvakantie

In deze periode staan de volgende doelen centraal:

- Alle doelen van burgerschap komen in deze periode wel aanbod.
- Blink: Zie bijlage burgerschapsdoelen Blink pakket B
- Kwink: Zie bijlage planning Kwink.
- Specifieke activiteiten: zie activiteiten.

Aandacht voor de volgende regels en routines:

- De verderkijker (Kwink)
- Respectvol met elkaar en met de omgeving om gaan.

Deze activiteiten vinden plaats:

Algemeen:

Opstellen, borgen en uitvoeren van de schoolregels, Driehoeksgesprekken (GDO), eigen verantwoordelijkheden Iln, dagelijks jeugdjournaal kijken (gr 4 t/m 8), vieringen, HVO/GVO-lessen (gr 6 t/m 8).

Specifiek:

Verkiezingen klassevertegenwoordigers (Iln. raad) (doel 1, 5 en 6)

Sinterklaasviering (doel 2)

Kerstviering (doel 2)

Voorleeswedstrijd (doel 1)

Kerstkaartenactie ouderenfonds (doel 4)

Floralia (doel 4)

Deze methodelessen komen per groep aan bod:

Blink geïntegreerd:

Thema: Leven en overleven:

Gr 1/2: Het dierenmysterie, gr 3.4: Op ontdekkingsreis!, gr 5/6: Bijzondere bewoners, gr 7/8: op leven en dood.

Kwink:

Les 5 t/m 8: Werken aan een positief zelfbeeld (de zelfvertrouwer), Inleven in een ander en verschillen accepteren (de verderkijker) Kwaliteiten ontdekken en verder uitbouwen, Elkaars kwaliteiten kennen om zo de groep te versterken.

De leesboeken staan per groep centraal:

In ieder groep wordt zijn er diverse leesboeken beschikbaar die passend zijn bij het thema en bij het niveau van de leerlingen. Deze boeken worden tijdens de gezamenlijke themavoorbereidingen bij de bibliotheek besteld.

Periode 3 kerstvakantie-voorjaarsvakantie

In deze periode staan de volgende doelen centraal:

- Alle doelen van burgerschap komen in deze periode wel aanbod.
- Blink: Zie bijlage burgerschapsdoelen Blink pakket B
- Kwink: Zie bijlage planning Kwink.
- Specifieke activiteiten: zie activiteiten.

Aandacht voor de volgende regels en routines:

Verderkijker en de keuzechecker (Kwink) met de daarbij behorende regels en routines.

Deze activiteiten vinden plaats:

Algemeen:

Opstellen, borgen en uitvoeren van de schoolregels, leerlingenraad, Driehoeksgesprekken (GDO), eigen verantwoordelijkheden IIn, dagelijks jeugdjournaal, vieringen, HVO/GVO-lessen (gr 6 t/m 8).

Specifiek:

Deze methodelessen komen per groep aan bod:

Blink geïntegreerd:

Thema: Slimme communicatie:

Gr 1/2: Levende verhalen, gr 3/4: Sterke verhalen, gr 5/6: Dit wil ik zeggen, gr 7/8: machtige media.

Kwink:

Les 9 t/m 12: Leren bewegen binnen een sociaal speelveld (keuzechecker), Leren verantwoordelijkheid te nemen voor eigen gedrag, Herstellen van een relatie na conflict (de verderkijker0, omgaan met groepsdruk.

De leesboeken staan per groep centraal:

In ieder groep wordt zijn er diverse leesboeken beschikbaar die passend zijn bij het thema en bij het niveau van de leerlingen. Deze boeken worden tijdens de gezamenlijke themavoorbereidingen bij de bibliotheek besteld.

Periode 4 voorjaarsvakantie-meivakantie

In deze periode staan de volgende doelen centraal:

- Alle doelen van burgerschap komen in deze periode wel aanbod.
- Blink: Zie bijlage burgerschapsdoelen Blink pakket B
- Kwink: Zie bijlage planning Kwink.
- Specifieke activiteiten: zie activiteiten.

Aandacht voor de volgende regels en routines:

De zelfontspanner en de aardigspreker met de daarbij behorende regels en routines.

Deze activiteiten vinden plaats:

Algemeen:

Opstellen, borgen en uitvoeren van de schoolregels, leerlingenraad, Driehoeksgesprekken (GDO), eigen verantwoordelijkheden IIn, dagelijks jeugdjournaal, vieringen, HVO/GVO-lessen (gr 6 t/m 8).

Specifiek:

- Nationale pannenkoekendag (doel 4)
- Projectweek Marssum (doel 1 en 4)
- Koningsspelen (doel 4)
- Floralia (doel 4)

Deze methodelessen komen per groep aan bod:

Blink geïntegreerd:

Thema: Wereldse communicatie:

Gr 1/2: Wereldschatten, gr 3/4: terug naar de dino's, gr 5/6: Klimaatkenners, gr 7/8: Oorlog en vrede.

Kwink:

Les 13 t/m 16: Rust in de groep (zelfontspanner), Begrijpen waarom en ander bepaald gedrag laat zien, Persoonlijke grenzen aangeven en grenzen van een ander herkennen (de aardigspreker), impulscontrole.

De leesboeken staan per groep centraal:

In ieder groep wordt zijn er diverse leesboeken beschikbaar die passend zijn bij het thema en bij het niveau van de leerlingen. Deze boeken worden tijdens de gezamenlijke themavoorbereidingen bij de bibliotheek besteld.

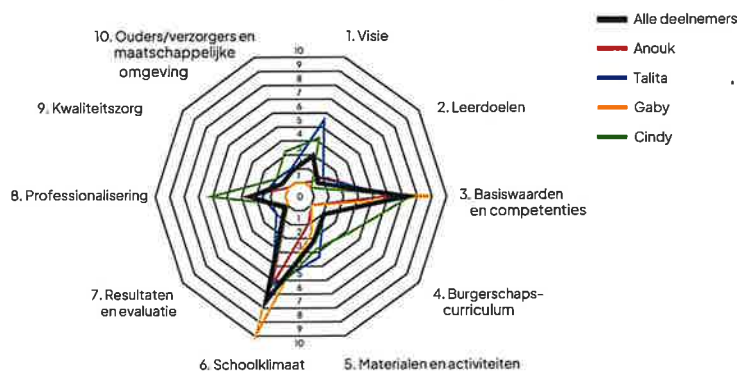
Periode 5 meivakantie- zomervakantie
In deze periode staan de volgende doelen centraal: • Alle doelen van burgerschap komen in deze periode wel aanbod.   • Blink: Zie bijlage burgerschapsdoelen Blink pakket B   • Kwink: Zie bijlage planning Kwink.   • Specifieke activiteiten: zie activiteiten.
Aandacht voor de volgende regels en routines: De keuzechecker en zelfontspanner met de daarbij behorende regels en routines.
Deze activiteiten vinden plaats: Schoolmusical groep 8 (doel 2, 6) Afscheid groep 8 (doel 2) Pollepartij (doel 4)
Deze methodelessen komen per groep aan bod: Blink geïntegreerd: Thema: Groene wereld: Gr 1/2: Seizoenen op stellen, gr 3/4: Natuurspeurders gr 5/6: De groene fabriek, gr 7/8: duurzaam design Kwink: Les 17 t/m 20: opkomen voor elkaar (de keuzechecker), De groep in de laatste weken van het schooljaar, Reflectie op persoonlijke groei (de zelfontspanner), Reflectie op groei van de groepen afscheid nemen.
De leesboeken staan per groep centraal: In ieder groep wordt zijn er diverse leesboeken beschikbaar die passend zijn bij het thema en bij het niveau van de leerlingen. Deze boeken worden tijdens de gezamenlijke themavoorbereidingen bij de bibliotheek besteld.

Biilage:

Toevoegen: jaarplanning Kwink, Blink

Web QuickScan Burgerschap

Scores

Gemiddelde Scores 0-4:

Deze score geeft aan dat er op dit onderdeel nog zeker punten voor verbetering zijn. Het is belangrijk om in de aanpak te gaan zoeken naar punten die een snelle succeservaring op kunnen leveren, dat werkt motiverend. Naast snelle interventies is het belangrijk om een langetermijnplanning voor verbetering te maken en SMART-doelen te beschrijven.

Gemiddelde Scores 5-7:

Deze score geeft aan dat je al aardig op weg bent met dit onderdeel. Het is voor iedereen een herkenbaar onderdeel in de school, maar er zijn onderdelen waarop nog scherper ingestoken kan worden. Bij een gemiddelde score als deze kun je vaak met korte, snelle acties veel verbeteringen bewerkstelligen. Zet de verbeteracties uit bij de verantwoordelijke medewerkers of teams, zodat je zicht houdt op het proces.

Gemiddelde Scores 8-10:

Je bent goed tot uitstekend bezig, maar er zijn nog stappen te maken op de onderdelen die rond de 8 scoren. Het is nu ook belangrijk om alles wat op orde is op dat niveau te handhaven. Als je deze scores hebt, is het belangrijk om de PDCA-cyclus goed toe te passen en te blijven evalueren wat je doet aan burgerschapsonderwijs en hoe de kwaliteit daarvan is.

Contact

Heb je een vraag over de QuickScan of wil je meer weten over het vormgeven van burgerschapsonderwijs? Neem contact op met de helpdesk van Expertisepunt Burgerschap. De helpdesk is bereikbaar op schooldagen van 9.00 uur tot 16.00 uur op 030 – 285 66 11 of via info@expertisepuntburgerschap.nl.

Expertisepunt Burgerschap

De QuickScan Burgerschap is een product van Expertisepunt Burgerschap:

www.expertisepuntburgerschap.nl. Expertisepunt Burgerschap is een samenwerking tussen Stichting School & Veiligheid, het Kennispunt MBO Burgerschap, SLO en ProDemos – huis voor democratie en rechtsstaat.

Nieuwsbrief

Wil je op de hoogte blijven van actuele informatie, tips en inspiratie over het vormgeven van burgerschapsonderwijs? Meld je dan aan voor de [nieuwsbrief van Expertisepunt Burgerschap](#).

Resultaat tabel QuickScan

	D1	D2	D3	D4	Ge m.
1. Visie	1	5.5	1	4.3	2.9
2. Leerdoelen	2.2	2	1	1	1.6
3. Basiswaarden en competenties	6	6.6	9	7.6	7.3
4. Burgerschapscurriculum	1	2	1	4.2	2.1
5. Materialen en activiteiten	2	4.4	2.6	3.8	3.2
6. Schoolklimaat	6.4	6.4	10	7.4	7.6
7. Resultaten en evaluatie	1	2	1	1	1.3
8. Professionalisering	3.8	2.6	1	6.2	3.4
9. Kwaliteitszorg	1	2	1	2	1.5
10. Ouders/verzorgers en maatschappelijke omgeving	1	2	1	3.3	1.8

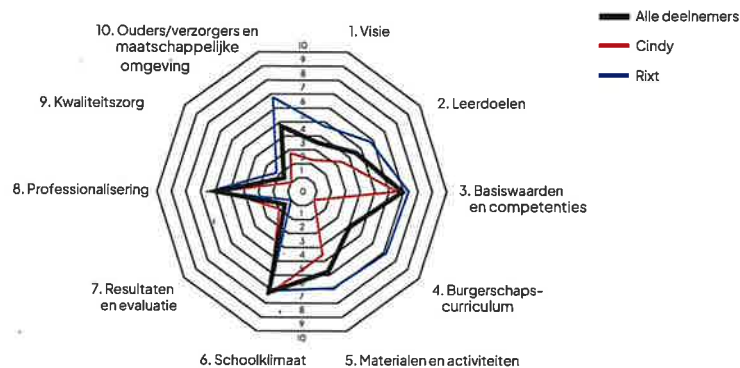
Opmerkingen

Talita

Wij staan als school nog teveel aan het begin van het traject burgerschap, hierdoor konden veel vragen niet (goed) beoordeeld worden.

Web QuickScan Burgerschap

Scores

Gemiddelde Scores 0-4:

Deze score geeft aan dat er op dit onderdeel nog zeker punten voor verbetering zijn. Het is belangrijk om in de aanpak te gaan zoeken naar punten die een snelle succeservaring op kunnen leveren, dat werkt motiverend. Naast snelle interventies is het belangrijk om een langetermijnplanning voor verbetering te maken en SMART-doelen te beschrijven.

Gemiddelde Scores 5-7:

Deze score geeft aan dat je al aardig op weg bent met dit onderdeel. Het is voor iedereen een herkenbaar onderdeel in de school, maar er zijn onderdelen waarop nog scherper ingestoken kan worden. Bij een gemiddelde score als deze kun je vaak met korte, snelle acties veel verbeteringen bewerkstelligen. Zet de verbeteracties uit bij de verantwoordelijke medewerkers of teams, zodat je zicht houdt op het proces.

Gemiddelde Scores 8-10:

Je bent goed tot uitstekend bezig, maar er zijn nog stappen te maken op de onderdelen die rond de 8 scoren. Het is nu ook belangrijk om alles wat op orde is op dat niveau te handhaven. Als je deze scores hebt, is het belangrijk om de PDCA-cyclus goed toe te passen en te blijven evalueren wat je doet aan burgerschapsonderwijs en hoe de kwaliteit daarvan is.

Contact

Heb je een vraag over de QuickScan of wil je meer weten over het vormgeven van burgerschapsonderwijs? Neem contact op met de helpdesk van Expertisepunt Burgerschap. De helpdesk is bereikbaar op schooldagen van 9.00 uur tot 16.00 uur op 030 – 285 66 11 of via info@expertisepuntburgerschap.nl.

Expertisepunt Burgerschap

De QuickScan Burgerschap is een product van Expertisepunt Burgerschap: www.expertisepuntburgerschap.nl. Expertisepunt Burgerschap is een samenwerking tussen Stichting School & Veiligheid, het Kennispunt MBO Burgerschap, SLO en ProDemos – huis voor democratie en rechtsstaat.

Nieuwsbrief

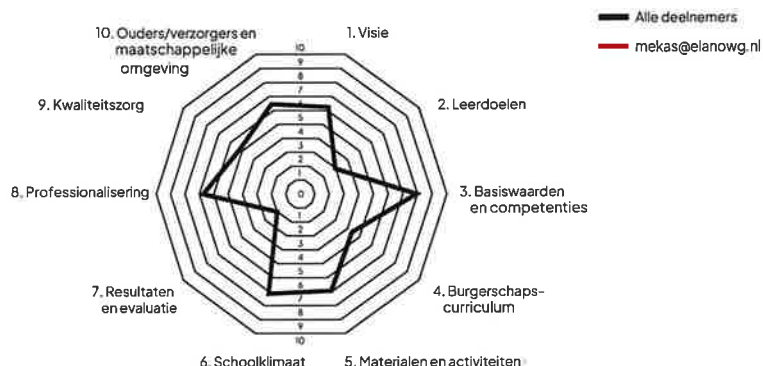
Wil je op de hoogte blijven van actuele informatie, tips en inspiratie over het vormgeven van burgerschapsonderwijs? Meld je dan aan voor de [nieuwsbrief van Expertisepunt Burgerschap](#).

Resultaat tabel QuickScan

	D1	D2	Ge m.
1. Visie	2.3	4.8	3.5
2. Leerdoelen	3.4	5.8	4.6
3. Basiswaarden en competenties	6.6	7.4	7
4. Burgerschapscurriculum	1	7.2	4.1
5. Materialen en activiteiten	4.6	7	5.8
6. Schoolklimaat	7.4	7.2	7.3
7. Resultaten en evaluatie	2	1	1.5
8. Professionalisering	5.6	6.4	6
9. Kwaliteitszorg	1	2.2	1.6
10. Ouders/verzorgers en maatschappelijke omgeving	2.8	6.8	4.8

Web QuickScan Burgerschap

Scores

Gemiddelde Scores 0-4:

Deze score geeft aan dat er op dit onderdeel nog zeker punten voor verbetering zijn. Het is belangrijk om in de aanpak te gaan zoeken naar punten die een snelle succeservaring op kunnen leveren, dat werkt motiverend. Naast snelle interventies is het belangrijk om een langetermijnplanning voor verbetering te maken en SMART-doelen te beschrijven.

Gemiddelde Scores 5-7:

Deze score geeft aan dat je al aardig op weg bent met dit onderdeel. Het is voor iedereen een herkenbaar onderdeel in de school, maar er zijn onderdelen waarop nog scherper ingestoken kan worden. Bij een gemiddelde score als deze kun je vaak met korte, snelle acties veel verbeteringen bewerkstelligen. Zet de verbeteracties uit bij de verantwoordelijke medewerkers of teams, zodat je zicht houdt op het proces.

Gemiddelde Scores 8-10:

Je bent goed tot uitstekend bezig, maar er zijn nog stappen te maken op de onderdelen die rond de 8 scoren. Het is nu ook belangrijk om alles wat op orde is op dat niveau te handhaven. Als je deze scores hebt, is het belangrijk om de PDCA-cyclus goed toe te passen en te blijven evalueren wat je doet aan burgerschapsonderwijs en hoe de kwaliteit daarvan is.

Contact

Heb je een vraag over de QuickScan of wil je meer weten over het vormgeven van burgerschapsonderwijs? Neem contact op met de helpdesk van Expertisepunt Burgerschap. De helpdesk is bereikbaar op schooldagen van 9.00 uur tot 16.00 uur op 030 – 285 66 11 of via info@expertisepuntburgerschap.nl.

Expertisepunt Burgerschap

De QuickScan Burgerschap is een product van Expertisepunt Burgerschap: www.expertisepuntburgerschap.nl. Expertisepunt Burgerschap is een samenwerking tussen Stichting School & Veiligheid, het Kennispunt MBO Burgerschap, SLO en ProDemos – huis voor democratie en rechtsstaat.

Nieuwsbrief

Wil je op de hoogte blijven van actuele informatie, tips en inspiratie over het vormgeven van burgerschapsonderwijs? Meld je dan aan voor de [nieuwsbrief van Expertisepunt Burgerschap](#).

Resultaat tabel QuickScan

	D1
1. Visie	6.3
2. Leerdoelen	3
3. Basiswaarden en competenties	8
4. Burgerschapscurriculum	4.4
5. Materialen en activiteiten	7
6. Schoolklimaat	7.2
7. Resultaten en evaluatie	2
8. Professionalisering	6.8
9. Kwaliteitszorg	5.2
10. Ouders/verzorgers en maatschappelijke omgeving	6.5

In dit document vind je per groep een overzicht van de burgerschapsdoelen die aan bod komen in de thema's van Blink Wereld - geïntegreerd:

- Groep 1-2
- Groep 3-4
- Groep 5-6
- Groep 7-8
- Projectthema's
- Specials

Burgerschapsdomeinen

We hebben onderscheid gemaakt tussen de vier sociale taken (burgerschapsdomeinen) die kinderen als burger in onze samenleving moeten kunnen vervullen:

- **Democratisch handelen:** kinderen leren wat een democratische samenleving is, deze te aanvaarden en hieraan bij te dragen.
- **Maatschappelijk verantwoord handelen:** kinderen leren over de leefgemeenschappen waartoe zij behoren en leren hier medeverantwoordelijkheid voor nemen.
- **Omgaan met conflicten:** kinderen leren over (lichte) conflictsituaties of belangentegenstellingen waarbij zij zelf 'partij' zijn en leren hiermee omgaan.
- **Omgaan met verschillen:** kinderen leren over verschillen (sociale, culturele, religieuze en uiterlijke verschillen) en leren hiermee omgaan.

Nieuwe kerndoelen burgerschap

Wij houden de ontwikkeling rondom de kerndoelen nauwlettend in de gaten en zorgen ervoor dat ons lesmateriaal altijd aansluit bij de actuele doelen. In onderstaand overzicht zie je hoe de thema's van Blink Wereld aansluiten bij de nieuwe concept [kerndoelen voor Burgerschap](#).

Meer weten?

Op onze website lees je meer over [onze visie op burgerschap](#) en hoe burgerschap aan bod komt in Blink Wereld.

Zoek je aanvullende informatie over hoe je burgerschapsonderwijs stevig kunt integreren in jouw school? Neem dan [contact op met Onderwijssteunpunt](#).

Blink Wereld geïntegreerd en burgerschap

Burgerschapsdoelen

Groep 1-2 pakket A

Thema	Burgerschapsdomein(en) / concept kerndoel(en)	Burgerschapsdoelen
Thema 1: Fantastische aarde	- Maatschappelijk verantwoord handelen - Omgaan met verschillen - Kerndoel 4	In dit thema ontdekken de kinderen als echte ontdekkingsreizigers de aarde. Ze bekijken en bespreken verschillende elementen van de aarde. Ook leren ze de verschillen in landschappen en omgevingen die door mensen zijn ingericht te herkennen. Ze verwonderen zich over de grote diversiteit aan planten en dieren en worden zich bewust dat de mens invloed heeft op de natuurlijke omgeving
Thema 2: Onze buurt	- Maatschappelijk verantwoord handelen - Omgaan met verschillen - Kerndoel 2 en 4	In dit thema gaan de kinderen op ontdekkingstocht door de buurt. Ze leren over de bijzondere dingen die ze tegenkomen in de natuur . Ze leren dat er overal groen te vinden is in de buurt, dat er veel verschillende dieren zijn en dat er verschillende mensen wonen en werken. Ze leren nadenken over de inrichting van hun eigen leefomgeving en leren hierbij rekening te houden met anderen .
Thema 3: Een eigen huis	- Omgaan met verschillen - Kerndoel 2	In dit thema leren kinderen over verschillende soorten huizen en denken ze na over wat een huis een thuis maakt. Ze leren hun eigen woonsituatie verkennen en denken na over wat ze zelf fijn vinden aan hun huis. Ze leren hun eigen woon- en leefsituatie te vergelijken met die van kinderen uit hun klas en andere mensen. Ze verkennen het belang van leefregels en afspraken op straat.
Thema 4: Het maaklab	- Maatschappelijk verantwoord handelen - Kerndoel 4	In dit thema onderzoeken en ontdekken de kinderen van alles over apparaten, ketterreacties, uitvindingen en leren ze hoe je zelf dingen maakt. Ze leren verschillende uitvindingen in het dagelijks leven te herkennen en denken na over hoe ze met een eigen uitvinding een probleem kunnen oplossen.
Thema 5: Op bezoek bij ...	- Omgaan met verschillen - Kerndoel 2	In dit thema brengen de kinderen een bezoek aan kinderen uit verschillende culturen . Ze maken kennis met verschillen en overeenkomsten tussen mensen en leren over verschillende woon- en leefsituaties , relatievormen , (eet) gewoontes en rituelen . Ze ervaren dat er in de klas ook verschillen en overeenkomsten zijn tussen kinderen.

Blink Wereld geïntegreerd en burgerschap

Burgerschapsdoelen

Groep 1-2 pakket B

Thema	Burgerschapsdomein(en) / concept kerndoel(en)	Burgerschapsdoelen
Thema 1: Jouw gekke lijf	• Omgaan met verschillen • Kerndoel 2	In dit thema leren de kinderen over hun lijf. Ze leren de fysieke kenmerken van zichzelf te benoemen en te vergelijken met de fysieke kenmerken van een ander. Ze leren dat ieder lichaam verschillend is. Ook leren ze deze verschillen te benoemen .
Thema 2: Het dierenmysterie	• Maatschappelijk verantwoord handelen • Omgaan met verschillen • Kerndoel 4	In dit thema gaan de kinderen op ontdekkingsstocht door de buurt. Ze leren over de bijzondere dingen die ze tegenkomen in de natuur . Ze leren dat er overal groen te vinden is in de buurt, dat er veel verschillende dieren zijn en dat er verschillende mensen wonen en werken. Ze leren nadenken over de inrichting van hun eigen leefomgeving en leren hierbij rekening te houden met anderen .
Thema 3: Levende verhalen	• Omgaan met verschillen • Kerndoel 2	In dit thema ontdekken de kinderen dat je niet alleen met je stem iets kunt vertellen, maar dat je je hele lijf kunt gebruiken om een verhaal te vertellen. Ze worden zich bewust van hun eigen lijf en leren hoe ze hun lijf kunnen gebruiken om emoties uit te drukken . Ze leren over verschillende fysieke kenmerken en leren deze vergelijken met een ander. Ze ontdekken dat een gezicht kan vertellen hoe je je voelt . Ook leren ze dat er verschillende manieren zijn om te communiceren.
Thema 4: Wereldschatten	• Maatschappelijk verantwoord handelen • Kerndoel 4	In dit thema worden de kinderen schatzoekers. Ze ontdekken dat overal om ons heen schatten te vinden zijn en dat ook de natuur veel schatten te bieden heeft. Ze leren dat ze voorzichtig om moeten gaan met deze schatten en leren zorgdragen voor de natuur .
Thema 5: Seizoenen op stellen	• Maatschappelijk verantwoord handelen • Kerndoel 4	In dit thema worden de kinderen 'kleine boswachters' en ontdekken ze van alles over de vier seizoenen: de lente, de zomer, de herfst en de winter. Ze onderzoeken wat ze in de verschillende seizoenen tegenkomen in leren zo respectvol om te gaan met de natuur .

Blink Wereld geïntegreerd en burgerschap

Burgerschapsdoelen

Groep 3-4 pakket A

Thema	Burgerschapsdomein(en) / concept kerndoel(en)	Burgerschapsdoelen
Thema 1: Ruimtereizigers	- Maatschappelijk verantwoord handelen - Kerndoel 4 en 6	In dit thema krijgen de kinderen het inzicht dat wij, mensen op aarde, deel uitmaken van de ruimte. De kinderen leren over de invloed van technologie op henzelf en hun eigen leefomgeving. Ze verkennen de veranderingen die zij door technologische ontwikkelingen zelf teweeg kunnen brengen in hun eigen leefomgeving , nu en straks.
Thema 2: Gezellige tradities	- Omgaan met verschillen - Kerndoel 2	In dit thema krijgen kinderen het inzicht dat er in de Nederlandse cultuur veel eigen tradities zijn. Ze leren over typisch Nederlandse tradities als het Sinterklaasfeest en ze leren over de achtergrond van het kerstfeest. De kinderen leren benoemen wat bij hen thuis belangrijke tradities , vieringen en rituelen zijn. Zo leren ze de eigen gezinssituatie en thuiscultuur (of -culturen) te vergelijken met die van een ander.
Thema 3: Bouwen maar	- Maatschappelijk verantwoord handelen - Omgaan met verschillen - Kerndoel 2 en 4	In dit thema maken de kinderen kennis met de verschillende stadia die doorlopen worden bij het bouwen van een huis. Ze leren verschillende toepassingen van technologie in het dagelijks leven te herkennen. Ze leren nadenken over wat ze belangrijk vinden aan hun eigen woon- en leefomgeving en wat anderen belangrijk vinden. En ze leren over hoe kinderen in andere delen van de wereld wonen. Ze vergelijken de eigen gezinssituatie en thuiscultuur (of -culturen) met die van een ander.
Thema 4: Handige uitvinders	- Maatschappelijk verantwoord handelen - Kerndoel 4	In dit thema krijgen de kinderen het inzicht dat veel voorwerpen in en om het huis ooit uitgevonden zijn door iemand. Ze leren over de invloed van technologie op henzelf en op hun eigen leefomgeving . Ook verkennen de kinderen de veranderingen die zij door technologische ontwikkelingen zelf teweeg kunnen brengen, nu en straks.
Thema 5: Hallo Wereld	- Omgaan met verschillen - Kerndoel 2	In dit thema leren de kinderen over verschillende culturen , tradities en gewoontes aan de hand van verjaardagsvieringen, eetgewoontes, begroetingen en spelletjes uit verschillende werelddelen . Ze leren hun eigen gewoontes en rituelen te vergelijken met die van een ander. En ze doen zelf een onderzoek naar een voorwerp uit een ander land.

Blink Wereld geïntegreerd en burgerschap

Burgerschapsdoelen

Groep 3-4 pakket B

Thema	Burgerschapsdomein(en) / concept kerndoel(en)	Burgerschapsdoelen
Thema 1: Ik en mijn familie	• Omgaan met verschillen • Democratisch handelen • Kerndoel 2 en 3	In dit thema ontdekken de kinderen meer over hun eigen leven en het verschil tussen het leven vroeger en nu. Ze leren over zichzelf en leren woorden geven aan wat ze denken, doen, willen en willen worden . Ook leren ze dat hun taal (of talen) deel uitmaakt van wie ze zijn. Ze leren benoemen wat ze al kunnen en wat nog niet. Ook leren de kinderen belangstelling te hebben in elkaar. Ze leren over de verschillen tussen mensen en dat voorkeuren, uiterlijk, interesses en vriendschappen in de loop der tijd kunnen veranderen. Ook leren ze over regels en afspraken die gelden op school en welke consequenties het kan hebben als je regels overtreedt.
Thema 2: Op ontdekkingsreis	• Maatschappelijk verantwoord handelen • Kerndoel 4 en 6	In dit thema gaan de kinderen op ontdekkingsreis. Ze leren over verschillende klimaten en leren over de gevolgen hiervan voor de leefomstandigheden van mensen, dieren en planten . Ook leren ze over hun eigen leefomgeving en kunnen ze benoemen en delen wat leuk is aan hun eigen buurt .
Thema 3: Sterke verhalen	• Omgaan met verschillen • Kerndoel 2	In dit thema worden de kinderen zich ervan bewust dat je de geschiedenis overal om je heen kunt zien, horen en vinden. En dat de geschiedenis niet alleen over Nederland gaat, maar ook over allerlei andere plekken in de wereld. Ze leren over de cultuur en gewoontes van het oude Egypte en leren zich inleven in anderen .
Thema 4: Terug naar de dino's	• Democratisch handelen • Omgaan met verschillen • Kerndoel 2 en 5	In dit thema maken de kinderen kennis met een wereld waarin er nog geen mensen bestonden en ze denken na over het leven in die tijd. Ze leren dat je door onderzoek te doen meer te weten kunt komen over vraagstukken van vroeger en nu. Ze leren over leven in de ijstijd en leren zich inleven in verschillende mensen, in verschillende tijden. Ze leren luisteren naar de meningen van anderen en deze serieus te nemen.
Thema 5: Natuurspeurders	• Maatschappelijk verantwoord handelen • Kerndoel 4	In dit thema leren de kinderen meer over de omgeving om hen heen. Ze leren over dieren in de natuur aan de hand van sporen en over verschillende beestjes die leven in hun leefomgeving. Ze ontdekken dat we veel kunnen leren van beestjes door hen te observeren en onderzoeken . De kinderen leren dat het belangrijk is om zorg te dragen voor de natuur en onderzoeken hoe zij zelf een geschikte leefomgeving kunnen maken voor kleine beestjes.

Blink Wereld geïntegreerd en burgerschap

Burgerschapdoelen

Groep 5-6 pakket A

Thema	Burgerschapsdomein(en) / concept kerndoel(en)	Burgerschapdoelen
Thema 1: Aardse extremen	- Maatschappelijk verantwoord handelen - Omgaan met verschillen - Kerndoel 2 en 4	In dit thema onderzoeken de kinderen verschillende aardse extremen en onderzoeken ze welke gevolgen deze aardse extremen hebben voor mens en natuur . Aan de hand van een documentaire over de (menselijke) gevolgen van een tsunami leren ze zich inleven in de situatie van anderen en leren ze emoties bij zichzelf en bij anderen te herkennen en benoemen.
Thema 2: Ik hou van Holland	- Democratisch handelen - Omgaan met verschillen - Kerndoel 2 en 3	In dit thema leren de kinderen wat cultuur is, ontdekken ze dat er verschillende culturen zijn en leren ze wat een multiculturele samenleving is. Dit doen ze aan de hand van tradities, gewoontes en producten. Ze leren over het ontstaan van Nederland en wie er over Nederland regeerde in de 16 ^e eeuw.
Thema 3: Stadsmakers	- Maatschappelijk verantwoord handelen - Omgaan met verschillen - Kerndoel 2 en 4	In dit thema denken de kinderen na over de stad van de toekomst. Ze leren over de verschillen tussen stad en dorp en ontdekken wat dit betekent voor de mensen die hier wonen. Kinderen leren over de problemen die kunnen ontstaan in een stad en welke oplossingen zij kunnen bedenken voor deze problemen. Ze onderzoeken wat zij zelf belangrijk vinden aan hun toekomstige leefomgeving en leren hoe zij anderen kunnen overtuigen van hun standpunten.
Thema 4: Wonderlijke uitvindingen	- Maatschappelijk verantwoord handelen - Kerndoel 4 en 6	In dit thema leren kinderen de verschillende toepassingen van technologie in het dagelijks leven te herkennen en onderzoeken. Ze leren over de invloed van technologie op henzelf en op hun eigen leefomgeving. En ze verkennen de veranderingen die zij door technologische ontwikkelingen zelf teweeg kunnen brengen, nu en straks.
Thema 5: Het wereldrestaurant	- Democratisch handelen - Omgaan met verschillen - Kerndoel 2 en 5	In dit thema onderzoeken de kinderen verschillende werelddelen en culturen aan de hand van eetgewoontes. Ze vergelijken gewoontes van vroeger en nu. Ook leren ze over verschillende godsdiens ten en feesten . De kinderen leren dat de natuur invloed heeft op het verbouwen van voedsel en worden zich bewust van de invloed die de vleesindustrie heeft op mens en natuur . Ze leren hierover hun eigen standpunt innemen en luisteren naar de standpunten van anderen.

Blink Wereld geïntegreerd en burgerschap

Burgerschapsdoelen

Groep 5-6 pakket B

Thema	Burgerschapsdomein(en) / concept kerndoel(en)	Burgerschapsdoelen
Thema 1: Wereldse kinderen	• Omgaan met verschillen • Kerndoel 2 en 3	In dit thema maken kinderen kennis met verschillende culturen door te kijken naar hun eigen leven en de manieren waarop andere kinderen uit de wereld leven. Kinderen leren dat iedereen verschillend en uniek is. Ze brengen overeenkomsten en verschillen tussen zichzelf en hun klasgenoten in kaart. Ze kijken hierbij onder andere naar uiterlijke kenmerken en leefomgeving . Ze leren over slavernij en verplaatsen zich in het leven van tot slaaf gemaakten.
Thema 2: Bijzondere bewoners	• Maatschappelijk verantwoord handelen • Kerndoel 4	In dit thema leren kinderen over planten, dieren en mensen. Ook leren ze hoe planten, dieren en mensen door de tijd heen veranderen of zich aanpassen aan hun omgeving . Ze leren over de omgang met de natuur en over de relatie tussen mensen en dieren. En ze ontdekken dat het niet vanzelfsprekend is dat er voldoende eten en drinken is.
Thema 3: Dit wil ik zeggen!	• Omgaan met verschillen • Maatschappelijk verantwoord handelen • Kerndoel 2	In dit thema kijken kinderen naar verschillende vormen van communicatie en leren ze over de verschillende manieren waarop we met elkaar communiceren, vroeger en nu. Ze leren verschillende vormen van (media) boodschappen herkennen en leren nadenken over welke invloed nieuwe manieren van communicatie hebben op ons leven.
Thema 4: Klimaatkenners	• Maatschappelijk verantwoord handelen • Kerndoel 4 en 6	In dit thema kijken de kinderen naar het weer en het klimaat. Ze leren over verschillende klimaten en welke invloed het Nederlandse klimaat heeft op hun dagelijks leven. Ze leren over klimaatverandering en de gevolgen daarvan voor mens, dier en natuur. En ze onderzoeken en bedenken zelf oplossingen voor een klimaatprobleem en presenteren deze aan anderen.
Thema 5: De groene fabriek	• Maatschappelijk verantwoord handelen • Democratisch handelen • Kerndoel 4 en 5	In dit thema kijken de kinderen naar de opkomst van fabrieken en de gevolgen daarvan voor mens en natuur. Ze leren over de gevolgen van industrie en productie voor de natuur. Ook leren ze over hun eigen ecologische voetafdruk , duurzaamheid en afval. Ze leren hoe zij zelf een groen productieproces op kunnen zetten en hiermee zorg te dragen voor de natuur. Ze delen hun bevindingen met hun klasgenoten en leren hun eigen standpunten uit te dragen en te luisteren naar de standpunten van anderen.

Blink Wereld geïntegreerd en burgerschap

Burgerschapsdoelen

Groep 7-8 pakket A

Thema	Burgerschapsdomein(en) / concept kerndoel(en)	Burgerschapsdoelen
Thema 1: Wereldsterren	• Democratisch handelen • Kerndoel 3 en 5	In dit thema leren kinderen over macht en invloed aan de hand van verschillende machthebbers in de wereld. Aan de hand van de Holocaust en het leven van Anne Frank leren ze wat de buitenwerkstelling van de rechtstaat kan betekenen. Ze leren over hun eigen wensen en opvattingen en hoe ze zich hierover uit kunnen spreken tegen anderen.
Thema 2: Stem op mijn partij!	• Democratisch handelen • Omgaan met conflicten • Maatschappelijk verantwoord handelen • Kerndoel 3 en 5	In dit thema richten de kinderen zelf een politieke partij op. Ze leren over gezagsdragers en politieke instituties , over de werking van ons politieke bestel en de totstandkoming van wetten . Ook leren ze hoe de EU samenwerkt om problemen op te lossen. Kinderen leren over volksinvloed en het opkomen voor je rechten. Ze leren wat stemmen is en leren hier zelf aan deelnemen. Ze leren hun eigen standpunt innemen, deze naar voren brengen en luisteren naar de standpunten van anderen. Ze leren dat anderen iets anders kunnen willen, maar dat dit niet tot een conflict hoeft te leiden. En ze leren manieren waarop ze besluitvormingsprocessen op een vreedzame wijze kunnen beïnvloeden .
Thema 3: Altijd onderweg	• Democratisch handelen • Omgaan met verschillen • Kerndoel 2 en 3	In dit thema leren kinderen over migratie en emigratie . Ze leren hoe ze verbonden zijn met mensen uit andere delen van de wereld en over de motieven van (e)migratie. Ze kunnen deze motieven, van vroeger en nu, met elkaar vergelijken . Ze leren nadenken over wat ze zelf belangrijk vinden aan hun leefomgeving . Ze leven zich in in het leven van vluchtelingen en leren over verschillende culturen. Ze onderzoeken hoe je je aan kunt passen aan een cultuur van een land.
Thema 4: De experimentele keuken	• Omgaan met verschillen • Kerndoel 2	In dit thema doen de kinderen mee aan een kookwedstrijd. Ze doen proefjes met eten en maken een gerecht. Ze leren in dit thema over verschillende eetgewoontes en leren om hier hun mening over te vormen .
Thema 5: Reis de wereld rond	• Omgaan met verschillen • Maatschappelijk verantwoord handelen • Kerndoel 2	In dit thema maken de kinderen een wereldrestaurant waarin van alles te zien, horen, ruiken, proeven en voelen is over eten en eetgewoontes uit verschillende werelddelen. Ze leren over de verschillen en overeenkomsten tussen gewoontes en gebruiken in verschillende landen. Ze leren over globalisering en de gevolgen daarvan. En over kenmerken van verschillende culturen en klimaten.

Blink Wereld geïntegreerd en burgerschap

Burgerschapsdoelen

Groep 7-8 pakket B

Thema	Burgerschapsdomein(en) / concept kerndoel(en)	Burgerschapsdoelen
Thema 1: Fantastische families	• Democratisch handelen • Omgaan met verschillen • Kerndoel 3	In dit thema onderzoeken de kinderen verschillende familie verhalen, van vroeger en nu. Ze leren over het ontstaan van de democratie en de ontwikkeling van kiesrecht in Nederland. En ze leren over macht en gezag en de invloed van Koning Willem II. Ze leren over de verschillen tussen mensen (arm en rijk, man en vrouw). En ze leren over ongelijkheid en discriminatie en hoe ze hiermee om kunnen gaan.
Thema 2: Op leven en dood	• Maatschappelijk verantwoord handelen	In dit thema leren de kinderen over het thema leven en dood. Ze kijken naar de kringloop van het leven. Ze leren over hun eigen leefomgeving , biodiversiteit en de voedselketen.
Thema 3: Machtige media	• Maatschappelijk verantwoord handelen • Omgaan met verschillen • Kerndoel 2	In dit thema leren kinderen over nieuwe vormen van communicatie en de invloed van internet . Ze leren over de invloed van massamedia en over de gevolgen van online gedrag . Ze denken na over welk gedrag wel en niet kan, online en in het echte leven.
Thema 4: Oorlog en vrede	• Democratisch handelen • Omgaan met conflicten • Kerndoel 3, 5 en 6	In dit thema onderzoeken de kinderen conflicten van vroeger en nu. Ze denken na over welke zaken een oorlog kunnen veroorzaken en leren over conflictsituaties tussen landen. Ze leren over de basiswaarden van vrijheid, gelijkheid en solidariteit van de democratische rechtstaat en de totstandkoming en handhaving van regels in Nederland en Europa. Kinderen onderzoeken zelf een conflict en denken na over de betrokken partijen en hun standpunten. Ze bedenken en pitchen een oplossing voor een (werelds) conflict. In de Kindervredesraad denken ze na over de conflicten en oplossingen en kiezen ze gezamenlijk voor de beste oplossing. Ze leren hoe het is om het met elkaar eens te zijn of om concessies te doen.
Thema 5: Duurzaam design	• Maatschappelijk verantwoord handelen • Kerndoel 4 en 6	In dit thema onderzoeken de kinderen hoe nieuwe ontwerpen ervoor zorgen dat we beter met de wereld omgaan. Ze leren over duurzaamheid , duurzame ontwerpen, recycleren en consumeren. Aan de hand van alledaagse voorwerpen leren ze over duurzaamheid en denken ze na over duurzame materialen. Ze onderzoeken zelf mogelijke oplossingen voor duurzaamheidsvraagstukken en leren zelf een duurzaam product maken.

Blink Wereld geïntegreerd en burgerschap

Burgerschapsdoelen

Projectthema's

Thema	Burgerschapsdomein(en) / concept kerndoel(en)	Burgerschapsdoelen
De verhalenkoffer '40-'45 Groep 5 t/m 8	• Democratisch handelen • Omgaan met verschillen • Kerndoel 3	In dit thema onderzoeken de kinderen het leven van onbekende slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog. Ze leren over oorlog en vrede en denken na over wat vrijheid betekent. Ze leven zich in in het leven van een van de slachtoffers en schrijven een verhaal over deze persoon.
Smart Life Groep 5 t/m 8	• Maatschappelijk verantwoord handelen • Kerndoel 4 en 6	In dit thema leren de kinderen hoe hun leven slimmer kan worden met behulp van technologie . Ze leren verschillende toepassingen van technologie in het dagelijks leven en in de samenleving herkennen en onderzoeken . Ze leren wat de invloed van technologie is op henzelf en hun leefomgeving. Ook leren de kinderen welke veranderingen zij door technologische ontwikkelingen zelf teweeg kunnen brengen, nu en straks.
T.rex onderzoekslab Groep 5 t/m 8	• Maatschappelijk verantwoord handelen	In dit thema leren kinderen nadenken over de vragen die ze kunnen stellen naar aanleiding van de vondst van de T. rex en de verklaringen die er kunnen zijn. Ze leren dat ze door te onderzoeken meer te weten kunnen komen.
Kijkje in de toekomst Groep 5 t/m 8	• Maatschappelijk verantwoord handelen • Kerndoel 4	In dit thema denken de kinderen met een grote wegebouwer na over de toekomst van het vervoer. Ze leren wat ze belangrijk vinden aan hun eigen leefomgeving en denken na over de inrichting hiervan, nu en straks.
Kinderverkiezingen Groep 5 t/m 8	• Democratisch handelen • Omgaan met conflicten • Omgaan met verschillen • Kerndoel 3 en 5	In dit thema nemen kinderen zelf deel aan de verkiezingen. Ze leren over democratie en de werking van het politieke bestel . Ze denken na over wat ze belangrijk vinden en leren hun standpunt in te nemen en deze te onderbouwen. Ze leren om, in de context van de klas, anderen van hun mening te overtuigen en te luisteren naar de mening en standpunten van anderen. Zo ontdekken ze dat mensen verschillend over onderwerpen kunnen denken, dat die verschillen soms wel en soms niet overbrugd kunnen worden en dat dit niet tot een conflict hoeft te leiden. Tot slot gaan de kinderen zelf stemmen op hun favoriete partij.

Blink Wereld geïntegreerd en burgerschap

Burgerschapsdoelen

Specials

Thema	Burgerschapsdomein(en) / concept kerndoel(en)	Burgerschapsdoelen
Verhalen achter de voordeur <i>Groep 4 t/m 8</i>	- Omgaan met verschillen - Kerndoel 2	In deze les leren de kinderen dat 'thuis' voor iedereen iets anders betekent. Ze leren over de eigen gezinssituatie en thuisculturen en die van anderen. Ze leren de overeenkomsten en verschillen tussen mensen te herkennen, benoemen en in aanzet te verklaren.
Je bent wie je wilt zijn <i>Groep 5 t/m 8</i>	- Omgaan met verschillen - Kerndoel 2	In dit thema maken de kinderen kennis met Wereldkinderen. Ze denken na over wie zij zelf zijn en wat ze willen. Ze leren verschillende aspecten waardoor hun identiteit mede gevormd is bewust waar te nemen.
Oorlog in Oekraïne <i>Groep 5 t/m 8</i>	- Democratisch handelen - Kerndoel 3	In deze les leren de kinderen over oorlog en vrede . Ze duiken in de geschiedenis van Rusland en Oekraïne om te onderzoeken of daar een verklaring ligt voor de actuele gebeurtenissen.
Valentijnspecial <i>Groep 5 t/m 8</i>	- Omgaan met verschillen - Kerndoel 2	In deze les leren de kinderen over vreedschap en verliefdheid .
Black Lives Matter <i>Groep 7 en 8</i>	- Democratisch handelen - Omgaan met verschillen - Kerndoel 2 en 3	In deze les bekijken en onderzoeken de kinderen de levens van Dorothy Counts, Mae Jemison en Tyler Mitchell. Ze leren over grondrechten en mensenrechten en de basiswaarden van vrijheid, gelijkheid en solidariteit. Ze leren over de ongelijkheid tussen zwarte en witte mensen en het slavernijverleden . En ze leren voorbeelden van uitsluiting, onrechtvaardigheid, discriminatie en ongelijke behandeling te herkennen en benoemen.
Ontluikende liefde <i>Groep 7 en 8</i>	- Omgaan met verschillen - Kerndoel 2	Deze les gaat over diversiteit . De kinderen leren over seksualiteit , verschillende seksuele oriëntaties en expressies van gender . Ze leren overeenkomsten en verschillen tussen mensen te herkennen, benoemen en in aanzet te verklaren.
Het verhaal van Nederland <i>Groep 8</i>	- Democratisch handelen - Kerndoel 3	In dit thema onderzoeken de kinderen de Nederlandse geschiedenis aan de hand van de serie <i>Het verhaal van Nederland</i> . De kinderen leren over oorlog en vrede , over de basiswaarden van vrijheid , gelijkheid en solidariteit en over de totstandkoming en handhaving van regels in Nederland.

Jaarplanning Kwink 2025-2026

jaargang 12

Les	Groepsfase	Competentie	Lesinhoud	Kwink-slag	Circus IK	Online	Noord
1	Forming en norming	Zelfbewustzijn Besef van de ander	Bouwen aan een veilige groep (1)			1 augustus	25 aug t/m 5 sep
2	Forming en norming	Relatievaardigheden	Bouwen aan een veilige groep (2) Kwink-slag les: De aardigspreker	De aardigspreker		1 augustus	8 sep t/m 19 sep
3	Storming	Zelfmanagement	Helpende strategieën toepassen om rustig te blijven Kwink-slag les: De zelfontspanner	De zelfontspanner		1 augustus	22 sep t/m 3 okt
4	Storming	Keuzes maken	Focus en concentratie: doelgericht gedrag bevorderen		●	15 september	6 okt t/m 17 okt
5	Storming	Zelfbewustzijn	Werken aan een positief zelfbeeld Kwink-slag les: De zelfvertrouwer	De zelfvertrouwer		6 oktober	27 okt t/m 7 nov
6	Performing	Besef van de ander	Inleven in een ander en verschillen accepteren Kwink-slag les: De verderkijker	De verderkijker	●	27 oktober	10 nov t/m 21 nov
7	Performing	Zelfbewustzijn	Kwaliteiten ontdekken en verder uitbouwen (1)			3 november	24 nov t/m 5 dec
8	Performing	Keuzes maken	Elkaars kwaliteiten kennen om zo de groep te versterken (2)			17 november	8 dec t/m 19 dec
9	Performing	Relatievaardigheden	Leren bewegen binnen een sociaal speelveld Kwink-slag les: De keuzechecker	De keuzechecker	●	15 december	5 jan t/m 16 jan
10	Performing	Zelfmanagement	Leren verantwoordelijkheid te nemen voor eigen gedrag			5 januari	19 jan t/m 30 jan
11	Performing	Relatievaardigheden	Herstellen van een relatie na conflict	De verderkijker		19 januari	2 feb t/m 13 feb
12	Performing	Keuzes maken	Omgaan met groepsdruk		●	2 februari	16 feb t/m 20 feb 2 mrt t/m 6 mrt
13	Performing	Keuzes maken	Rust in de groep bevorderen	De zelfontspanner		23 februari	9 mrt t/m 20 mrt
14	Performing	Besef van de ander	Begrijpen waarom een ander bepaald gedrag laat zien			9 maart	23 mrt t/m 3 apr
15	Performing	Relatievaardigheden	Persoonlijke grenzen aangeven en grenzen van de ander herkennen	De aardigspreker		23 maart	6 apr t/m 17 apr
16	Performing	Zelfmanagement	Impulscontrole		●	6 april	20 apr t/m 24 apr 4 mei t/m 8 mei
17	Performing	Keuzes maken	Optomen voor elkaar	De keuzechecker		28 april	11 mei t/m 22 mei
18	Performing	Zelfmanagement	De groep in de laatste weken van het schooljaar		●	11 mei	25 mei t/m 5 jun
19	Adjourning	Zelfbewustzijn	Reflectie op persoonlijke groei (1)	De zelfvertrouwer		25 mei	8 jun t/m 19 jun
20	Adjourning	Besef van de ander	Reflectie op groei van de groep en afscheid nemen (2)			8 juni	22 jun t/m 3 jul

Les	Groepsfase	Competentie	Lesinhoud	Kwink-slag	Circus IK	Online	Midden
1	Forming en norming	Zelfbewustzijn Besef van de ander	Bouwen aan een veilige groep (1)			1 augustus	1 sep t/m 12 sep
2	Forming en norming	Relatievaardigheden	Bouwen aan een veilige groep (2) Kwink-slag les: De aardigspreker	De aardigspreker		1 augustus	15 sep t/m 26 sep
3	Storming	Zelfmanagement	Helpende strategieën toepassen om rustig te blijven Kwink-slag les: De zelfontspanner	De zelfontspanner		1 augustus	29 sep t/m 10 okt
4	Storming	Keuzes maken	Focus en concentratie: doelgericht gedrag bevorderen		●	15 september	13 okt t/m 17 okt 27 okt t/m 31 okt
5	Storming	Zelfbewustzijn	Werken aan een positief zelfbeeld Kwink-slag les: De zelfvertrouwer	De zelfvertrouwer		6 oktober	3 nov t/m 14 nov
6	Performing	Besef van de ander	Inleven in een ander en verschillen accepteren Kwink-slag les: De verderkijker	De verderkijker	●	27 oktober	17 nov t/m 28 nov
7	Performing	Zelfbewustzijn	Kwaliteiten ontdekken en verder uitbouwen (1)			3 november	1 dec t/m 12 dec
8	Performing	Keuzes maken	Elkaars kwaliteiten kennen om zo de groep te versterken (2)			17 november	15 dec t/m 19 dec 5 jan t/m 9 jan
9	Performing	Relatievaardigheden	Leren bewegen binnen een sociaal speelveld Kwink-slag les: De keuzechecker	De keuzechecker	●	15 december	12 jan t/m 23 jan
10	Performing	Zelfmanagement	Leren verantwoordelijkheid te nemen voor eigen gedrag			5 januari	26 jan t/m 6 feb
11	Performing	Relatievaardigheden	Herstellen van een relatie na conflict	De verderkijker		19 januari	9 feb t/m 13 feb 23 feb t/m 28 feb
12	Performing	Keuzes maken	Omgaan met groepsdruk		●	2 februari	2 mrt t/m 13 mrt
13	Performing	Keuzes maken	Rust in de groep bevorderen	De zelfontspanner		23 februari	16 mrt t/m 27 mrt
14	Performing	Besef van de ander	Begrijpen waarom een ander bepaald gedrag laat zien			9 maart	30 mrt t/m 10 apr
15	Performing	Relatievaardigheden	Persoonlijke grenzen aangeven en grenzen van de ander herkennen	De aardigspreker		23 maart	13 apr t/m 24 apr
16	Performing	Zelfmanagement	Impulscontrole		●	6 april	4 mei t/m 15 mei
17	Performing	Keuzes maken	Opkomen voor elkaar	De keuzechecker		28 april	18 mei t/m 29 mei
18	Performing	Zelfmanagement	De groep in de laatste weken van het schooljaar		●	11 mei	1 jun t/m 12 jun
19	Adjourning	Zelfbewustzijn	Reflectie op persoonlijke groei (1)	De zelfvertrouwer		25 mei	15 jun t/m 26 jun
20	Adjourning	Besef van de ander	Reflectie op groei van de groep en afscheid nemen (2)			8 juni	29 jun t/m 17 jul

Jaarplanning Kwink 2025-2026

jaargang 12

Les	Groepsfase	Competentie	Lesinhoud	Kwink-slag	Circus IK	Online	Zuid
1	Forming en norming	Zelfbewustzijn Besef van de ander	Bouwen aan een veilige groep (1)			1 augustus	18 aug t/m 29 aug
2	Forming en norming	Relatievaardigheden	Bouwen aan een veilige groep (2) Kwink-slag les: De aardigspreker	De aardigspreker		1 augustus	1 sep t/m 12 sep
3	Storming	Zelfmanagement	Helpende strategieën toepassen om rustig te blijven Kwink-slag les: De zelfontspanner	De zelfontspanner		1 augustus	15 sep t/m 26 okt
4	Storming	Keuzes maken	Focus en concentratie: doelgericht gedrag bevorderen		●	15 september	29 sep t/m 10 okt
5	Storming	Zelfbewustzijn	Werken aan een positief zelfbeeld Kwink-slag les: De zelfvertrouwer	De zelfvertrouwer		6 oktober	20 okt t/m 31 okt
6	Performing	Besef van de ander	Inleven in een ander en verschillen accepteren Kwink-slag les: De verderkijker	De verderkijker	●	27 oktober	3 nov t/m 14 nov
7	Performing	Zelfbewustzijn	Kwaliteiten ontdekken en verder uitbouwen (1)			3 november	17 nov t/m 28 nov
8	Performing	Keuzes maken	Elkaars kwaliteiten kennen om zo de groep te versterken (2)			17 november	1 dec t/m 19 dec
9	Performing	Relatievaardigheden	Leren bewegen binnen een sociaal speelveld Kwink-slag les: De keuzechecker	De keuzechecker	●	15 december	5 jan t/m 16 jan
10	Performing	Zelfmanagement	Leren verantwoordelijkheid te nemen voor eigen gedrag			5 januari	19 jan t/m 30 jan
11	Performing	Relatievaardigheden	Herstellen van een relatie na conflict	De verderkijker		19 januari	2 feb t/m 13 feb
12	Performing	Keuzes maken	Omgaan met groepsdruk		●	2 februari	23 feb t/m 6 mrt
13	Performing	Keuzes maken	Rust in de groep bevorderen	De zelfontspanner		23 februari	9 mrt t/m 20 mrt
14	Performing	Besef van de ander	Begrijpen waarom een ander bepaald gedrag laat zien			9 maart	23 mrt t/m 3 apr
15	Performing	Relatievaardigheden	Persoonlijke grenzen aangeven en grenzen van de ander herkennen	De aardigspreker		23 maart	6 apr t/m 17 apr
16	Performing	Zelfmanagement	Impulscontrole		●	6 april	20 apr t/m 24 apr 4 mei t/m 15 mei
17	Performing	Keuzes maken	Opkomen voor elkaar	De keuzechecker		28 april	18 mei t/m 29 mei
18	Performing	Zelfmanagement	De groep in de laatste weken van het schooljaar		●	11 mei	1 jun t/m 12 jun
19	Adjourning	Zelfbewustzijn	Reflectie op persoonlijke groei (1)	De zelfvertrouwer		25 mei	15 jun t/m 26 jun
20	Adjourning	Besef van de ander	Reflectie op groei van de groep en afscheid nemen (2)			8 juni	29 jun t/m 10 jul

